



**Basisscholen**

Lauwers & Eems PO



De Raad van de Gemeente Hogeland

Postbus 26

9980 AA Uithuizen

Warffum, 28 november 2019

Onderwerp: Begroting 2020 sector primair onderwijs Schoolbestuur Lauwers en Eems  
Bijlage: Begroting 2020

Geachte heer/mevrouw,

Bij deze bieden wij u het jaarplan, begroting 2020 en de meerjarenbegroting van de sector primair onderwijs van het schoolbestuur L&E aan.

Ingevolge artikel 24 van de statuten vragen wij om goedkeuring van de begroting 2020.

Graag zien wij uw reactie tegemoet.

Met vriendelijke groet,

drs. A. Fickweiler

Directeur bestuurder

Ruimte voor iedereen



Basisscholen

Lauwers- en Eems PO

# **JAARPLAN EN BEGROTING 2020**

**Meerjarenbegroting tot en met 2024**

SCHOOLBESTUUR L&E

**Primair Onderwijs**



## Inhoud

---

Inleiding .....	2
1. Jaarplan 2020 .....	3
2. Schoolgegevens .....	6
2.1. Ontwikkeling leerlingaantallen .....	6
2.2. Gemiddelde schoolgrootte .....	7
3. Meerjarenbegroting 2020 - 2024 .....	8
3.1. Samenvatting meerjarenbegroting .....	8
3.2. Onverdichte meerjarenbegroting .....	9
4. Toelichting meerjarenbegroting 2020 – 2024 .....	11
4.1. Baten .....	11
4.2. Lasten .....	14
5. Continuïteitsparagraaf .....	16
5.1. Financiële kengetallen .....	16
5.2. Risico-inventarisatie .....	16
6. Bestuursbesluit .....	19

## Inleiding

---

### Over de inhoudelijke ontwikkeling

Dit jaarplan vloeit logisch voort uit de evaluaties van de vorige jaarplannen, die op hun beurt weer tot stand kwamen na een aantal evaluaties en nulmetingen die de afgelopen jaren zijn uitgevoerd. Belangrijke document in dat verband is het Kwaliteitsbeeld L&E PO (juni 2017), waarin een actueel beeld geschetst is van de integrale kwaliteit van L&E PO. Een andere belangrijke onderlegger is het onderzoek naar de professionele cultuur, dat in oktober 2018 is verschenen (Samen naar beter). Uiteraard hebben ook de gesprekken met schoolleiders/directeuren in de zogenoemde periodieke schoolbezoeken, input uit de verschillende schoolplannen, bijeenkomsten met stakeholders (toezichthoudende leden van het bestuur, GMR en met ouders en teams), het bestuurlijk onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs en de leerresultaten een belangrijke rol gespeeld in de totstandkoming van dit jaarplan.

Onderstaande plannen geven vooral aan wat we willen bereiken. Hoe we dat gaan doen wordt op een later moment, in nauwe samenspraak met de betrokkenen, uitgewerkt. Juist door dit gezamenlijk te doen, neemt de kans op een succesvol resultaat toe. De kleuren verwijzen naar de domeinen uit het referentiekader dat L&E PO hanteert. De kern van de ontwikkeling voor L&E PO is, het eerste onderdeel: verdiepende didactiek en het onderzoekend onderwijzen. Dat is verreweg het belangrijkste en meest intensieve onderdeel van onze ambities. Aan het eind van deze paragraaf sommen we nog een aantal praktische en organisatorische zaken (zoals het uitzetten van Europese aanbestedingen) op, waar evengoed aan gewerkt zal worden komend jaar. Deze keuze onderstreept waar de focus ligt in de komende periode voor de ambities die we ons stellen.

### Over de cijfers

Dit is de eerste begroting na de bestuurlijke fusie tussen het schoolbestuur L&E en van "NBS De Sterren". Vorig jaar presenteerden we nog twee aparte begrotingen voor 2019, maar anticipeerden we in de meerjarenbegroting 2020-2023 al wel op de bestuurlijke fusie. De belangrijkste conclusie die te trekken valt na bestudering van de cijfers is dat deze begroting, evenals voorgaande jaren, afsluit met een licht financieel voordeel. Ook het meerjarenperspectief tot 2024 laat positieve cijfers zien. In de voorliggende begroting zijn de wensen van de verschillende scholen overgenomen, zoals die naar voren zijn gekomen in de gesprekken over de inhoudelijke ontwikkeling van de school en de financiële consequenties ervan. Bovendien zijn alle investeringswensen en bedragen voor deskundigheidsbevordering besproken, gewogen en vervolgens opgenomen in de begroting.

In deze begroting is de eerste stap die we met risicomanagement gezet hebben in 2019 duidelijk zichtbaar. In nauwe samenwerking tussen de beide sectoren van L&E zijn de risico's besproken, gewaardeerd en vervolgens van beheersmaatregelen voorzien. De conclusie in paragraaf 5 is dat het totale bedrag van de ingeschatte risico's, zelfs in het onwaarschijnlijke geval dat ze zich allemaal tegelijk zouden voordoen, lager is dan het eigen vermogen (ultimo 2018).

27 november 2019

Dhr. drs. A. Fickweiler



## 1. Jaarplan 2020

### Verdiepende didactiek en onderzoekend onderwijs

In de schooljaarplannen wordt dit onderdeel nader uitgewerkt. Schooloverstijgend monitoren we de ontwikkeling in het directeurenoverleg en tijdens de periodieke schoolbezoeken. Waar nodig en/of wenselijk zullen we zelf trainingen/scholing verzorgen. De samenhang tussen aanbod (de leerinhoud), didactiek (de wijze van aanbidding) en differentiatie (omgaan met verschillen) krijgt al enige tijd vorm in de jaarplannen. Nadat in voorgaande jaren het aanbod en de didactiek extra aandacht hebben gekregen, zal dit jaar het accent liggen bij de differentiatie. Deze ontwikkeling sluit tevens goed aan bij de eerder uitgevoerde evaluatie (2018) en inrichting (2019) van de zorgstructuur. Hierdoor versterkt de positie van de Intern begeleider en krijgt de samenwerking tussen de intern begeleider en de directeur meer betekenis voor de schoolontwikkeling.

Doel: de beredeneerde keuzes in de differentiatie vloeien logisch voort uit de verkregen kennis uit de geobserveerde en uitgevoerde praktijk en leerresultaten. Bij de keuze voor interventies bij dit veranderonderwerp spelen de uitkomsten van de professionele organisatie (Samen sterk) nadrukkelijk een rol.

### Het vergroten van het beleidsvoerend vermogen

Vorig jaar hebben de scholen een nieuw schoolplan gemaakt. De wijze waarop dat plan tot stand is gekomen volgt naadloos de manier waarop we een zelfevaluatie uitvoeren. In 2020 zal elke school een zelfevaluatie uitvoeren. Dit keer zal een zelfgekozen onderzoeksvraag centraal staan. De restricties zijn dat er een positief effect te verwachten is op de leerresultaten van de school en dat het onderwijsleerproces een belangrijk onderzoeksterrein is.

Doel: het formuleren van een beleidsconsequenties voor een vak- of vormingsgebied naar aanleiding van een uitgevoerde zelfevaluatie.

### Besluitvorming en implementatie van de aansturing van de scholen

De evaluatie van de aansturing van de basisscholen heeft in 2019 plaatsgevonden en bespreken we de uitkomsten in de diverse overleggen. Uiteindelijk zal dat in 2020 uitmonden in een nieuwe structuur, die we vervolgens voorleggen aan de GMR.

Doel: het invoeren van een aansturingsstructuur die een positieve bijdrage levert aan het bereiken van de doelen die L&E PO zich stelt:

- het vergroten van het beleidsvoerend vermogen;
- het versterken van de onderzoekende houding op zowel klas-, school als sectorniveau;
- het toepassen van verdiepende didactiek die van meer betekenis (opbrengsten) is voor onze leerlingen.

Dit onderwerp kan nu nog niet concreter worden uitgewerkt, omdat het proces nog in volle gang is. Wel is duidelijk dat de te kiezen structuur niet in beton gegoten moet worden, dat wil zeggen dat er in situaties onderbouwd afgeweken moet kunnen worden van de algemeen/algemenere structuur. Dat is niet nieuw, want ook nu hanteren we niet op alle scholen precies dezelfde structuur. De gekozen structuur zal ook door de verdere daling van het leerlingenaantal betaalbaar moeten blijven. Op voorhand is duidelijk dat na de besluitvorming een implementatietraject start die moet voorzien in een soepele overgang van de bestaande naar de nieuwe situatie.

### **Personeel (verzuimbeleid)**

Hoewel er geen dubbeltellingen meer in onze verzuimregistratie plaatsvinden, spreken de indicatoren op de verschillende onderdelen die we volgen bij ons verzuimbeleid, elkaar tegen en dat tegen een achtergrond van het hoge verzuimpercentage. Op grond van de huidige getallen is geen betrouwbare analyse te maken waarop we vervolgens maatregelen kunnen nemen om het ziekteverzuimpercentage te verlagen.

Doel: we hebben een scherpe analyse van ons ziekteverzuimpercentage, waarna we maatregelen voorstellen, die we vervolgens implementeren.

Om dat doel te bereiken betrekken we niet alleen de bedrijfsarts, de leidinggevenden binnen de organisatie, maar gaan we ook in gesprek met andere schoolbesturen in onze regio (RTC regio Noord).

### **Ontwikkeling van het stafbureau**

De in 2019 ingezette verbeteringen in de ontwikkeling van het stafbureau zijn weliswaar afgerond, toch blijven er nog wensen om de ondersteuning van het stafbureau beter af te stemmen op de werkprocessen van de scholen en ter ondersteuning van het bestuur. Bovendien vloeien er wellicht zaken voort uit de wijzigingen in de wijze van aansturing van de scholen. Dat onderwerp kan consequenties hebben voor de werkprocessen tussen stafbureau en scholen.

### **Aardbevingbestendige schoolgebouwen**

Komend jaar is zeer wezenlijk voor de scholen in het bevingsgebied. Vond in de voorgaande jaren het proces vooral op bestuurlijk niveau plaats (samenwerkingsovereenkomst, verdeling van de gelden voor het Toekomstpakket, het inrichten van de organisatie, planning), nu ligt het accent op de uitvoering. Het betreft nog zes scholen, Brunwerd in Uithuizen heeft in de herfst van 2019 een nieuwe gebouw betrokken. Twee scholen (Nijenstein en De Sterren) zullen versterkt worden, drie scholen (Jansenius de Vries, Usquert en De Dobbe) krijgen nieuwbouw. Voor één school (Klinkenberg) onderzoeken we samen met de Gemeente nog wat het beste is: nieuwbouw of versterken. Een dergelijke operatie vergt veel van de organisatie. Van de scholen, maar ook van de medewerkers van het stafbureau. Tegelijkertijd biedt het kansen op het gebied van duurzame(re) huisvesting en geeft het een impuls aan de samenwerking met het VCPO-NG. Complicerende factoren waar we mee te maken hebben zijn, naast de breed ervaren onduidelijkheid die rond het aardbevingsdossier hangt, de gevolgen van de gemeentelijke herindeling en de tijdsdruk, omdat het afgerond moet zijn in de zomer van 2021. Voor een aantal nieuw te bouwen scholen geldt bovendien dat onvoldoende rekening is gehouden ruimtes voor kinderopvang/peuterspeelzalen. Met andere schoolbesturen delen we informatie en expertise. Gezien het belang voor het onderwijs en L&E geven we dit dossier een hoge prioriteit.

Doel: we richten de (project)organisatie zodanig in dat we snel kunnen reageren op de actualiteit die in deze uitvoeringsfase op ons af zal komen.



### **Samenwerking met VCPO-NG**

De samenwerking met het VCPO-NG krijgt al vorm in de taalklas, praktijkklas, bij de verkenning van een IKC Passend Onderwijs in de regio, in de samenwerking tussen de bovenschoolse ondersteuningsteams en het gezamenlijk optrekken aan de verschillende beleidstafels. De toezichthouders van beide besturen vergaderden gezamenlijk om van gedachten te wisselen over verdere samenwerking. Begin 2020 zal er een notitie aangeboden worden aan de toezichthouders, waarin ingegaan wordt op het waarom van een verdergaande samenwerking, waaruit die samenwerking zou kunnen bestaan en in welke vorm dat het beste kan. Daarbij betrekken we ook de positie van het VO binnen onze stichting. Nadat die notitie is besproken met de toezichthouders, zullen we ook met anderen (teams, directies, GMR, gemeentes, ...) hierover in gesprek gaan.

Doel: we weten waarom en hoe we willen samenwerken met het VCPO-NG in de nabije toekomst en we weten hoe de verschillende stakeholders hierover denken, zodat de bouwstenen duidelijk zijn hoe we met dit onderwerp verder kunnen of willen.

### **Samenwerking VO**

Zowel inhoudelijk als bedrijfsmatig zullen we de samenwerking voortzetten met Het Hogeland College. Doel: met betrekking tot de onderwijsinhoud zetten we het project TaalTil, afstemming PO-VO, voort; voor de bedrijfsvoering weten voor de verschillende beleidsterreinen (financiën, ICT, huisvesting en personeel) waar we een meerwaarde (effectief en efficiënt) zien in de samenwerking met het stafbureau van het VO.

De monitoring van de doelen aan het Algemeen Bestuur wordt zoals we dat gewend zijn weergegeven in de tussentijdse rapportages en het jaarverslag.

Een greep uit de overige onderwerpen:

- Samenwerking binnen de regio: RTC (Schoolplein Noord, Regionale Aanpak Lerarentekort Groningen Ommeland en Stad, gezamenlijke vervangingsbemiddeling);
- SWV (ontwikkeling passen onderwijs, IKC Passend Onderwijs in de Regio (samen met Renn4, MKD, VCPO-NG, Kinderopvang);
- Kansrijke Groningers (NPG, 21e -eeuwse vaardigheden);
- Samenwerking met besturen voor openbaar onderwijs in Groningen;
- ICT: beleidsplan 2019-2023, vergroten van de vaardigheden van medewerkers naar aanleiding van een nu-meting in 2019, verbeteren van de ondersteuning van scholen op het gebied van soft- en hardware;
- Communicatie: upgrade presentatie van de scholen (social media) en ons laten zien in de regio (met als voorbeeld HHC; in samenwerking met VCPONG);
- Europese aanbestedingen.

## 2. Schoolgegevens

### 2.1. Ontwikkeling leerlingaantallen

Hoewel onze regio het label “krimp” heeft en de demografische prognoses nog somber zijn, zijn er ook signalen dat er sprake is van een lichte positieve ontwikkeling; zo valt het aantal leerlingen op 1 oktober 2019 positiever uit dan de prognose. De prognose is gebaseerd op de systematiek aangeleverd door DUO. Het jaar 2026 is qua leerlingenaantal het dieptepunt. De jaren daarna is sprake van licht herstel. Ook vanuit economische beschouwing zijn signalen dat de werkgelegenheid in Noord Groningen kan aantrekken.

1-10-2017	1-10-2018	1-10-2019	teldatum	1-10-2020	1-10-2021	1-10-2022	1-10-2023
730	705	650	onderbouw	608	583	567	536
824	783	810	bovenbouw	763	727	704	662
<b>1.554</b>	<b>1.488</b>	<b>1.460</b>	<b>totaal</b>	<b>1.371</b>	<b>1.310</b>	<b>1.271</b>	<b>1.198</b>

Per vestiging ziet het aantal leerlingen per 01-10-2018 en 2019 er als volgt uit:

teldatum 01-10-2019				teldatum 01-10-2018		
School	onderbouw 4 tot 8 jaar	bovenbouw = en > 8 jaar	totaal	onderbouw 4 tot 8 jaar	bovenbouw = en > 8 jaar	totaal
03DF Kromme Akkers	26	35	61	31	30	61
03DG Klinkenborg	29	17	46	25	18	43
03EI Usquert	28	34	62	40	35	75
06AL Op Wier	26	35	61	30	34	64
06AO Nijenstein	22	32	54	30	25	55
06DD Noordewier	33	59	92	34	59	93
07GX Lydinge	18	27	45	24	22	46
08FW De 9 Wieken	46	60	106	53	76	129
09GB Tiggeldobbe	84	133	217	100	117	217
11UJ De Dobbe	37	41	78	34	32	66
12ED Brunwerd	56	82	138	58	78	136
15CG De Sterren	32	36	68	39	35	74
18EG De Wierde	23	34	57	21	35	56
18GA Jansenius de Vries	37	30	67	32	35	67
18HF Mandegoud	51	54	105	53	46	99
19KB De Octopus	69	64	133	74	69	143
19LH De Getijden	33	37	70	27	37	64
<b>TOTAAL</b>	<b>650</b>	<b>810</b>	<b>1.460</b>	<b>705</b>	<b>783</b>	<b>1.488</b>

Opvallende “dalers” zijn Usquert, de 9 Wieken en Octopus. Daarentegen neemt het aantal leerlingen van De Dobbe significant toe. De overige blijven nagenoeg gelijk.





## 2.2. Gemiddelde schoolgrootte

De gemiddelde schoolgrootte van onze scholen is laag. De gemiddelde schoolgrootte lag in 2018 op 89 leerlingen en is voor 2019 gedaald naar 86 leerlingen. Daarmee ligt het aantal onder de 145 leerlingen die in de bekostiging als grens wordt gezien van kleine scholen. Onderstaande tabel laat de gemiddelde schoolgrootte zien over de afgelopen en toekomstige jaren.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gemiddelde schoolgrootte	92	93	92	91	89	86	81	77	75	70

### 3. Meerjarenbegroting 2020 - 2024

#### 3.1. Samenvatting meerjarenbegroting

EXPLOITATIEBEGROTING PRIMAIR ONDERWIJS							
	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
<b>Baten</b>							
Totaal: 3.1 Rijksbijdragen	12.011.352	11.586.043	11.972.873	11.492.392	10.919.404	10.566.122	10.308.390
Totaal: 3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	97.169	93.252	36.114	36.114	36.114	36.114	36.114
Totaal: 3.5 Overige baten	540.884	394.742	356.452	303.452	303.452	303.452	303.452
<b>Totaal Baten</b>	<b>12.649.405</b>	<b>12.074.037</b>	<b>12.365.439</b>	<b>11.831.958</b>	<b>11.258.970</b>	<b>10.905.688</b>	<b>10.647.956</b>
<b>Lasten</b>							
Totaal: 4.1 Personeelslasten	10.147.691	9.962.922	10.249.748	9.779.357	9.250.894	8.926.645	8.662.993
Totaal: 4.2 Afschrijvingen	287.950	331.465	298.028	299.136	299.135	299.136	299.136
Totaal: 4.3 Huisvestingslasten	999.188	824.914	938.560	938.562	938.562	938.562	938.562
Totaal: 4.4 Overige lasten	956.946	882.507	829.955	762.579	768.253	731.897	732.770
<b>Totaal Lasten</b>	<b>12.391.775</b>	<b>12.001.808</b>	<b>12.316.291</b>	<b>11.779.634</b>	<b>11.256.844</b>	<b>10.896.240</b>	<b>10.633.461</b>
<b>Financiële lasten en baten</b>							
Totaal: 5.1 Financiële baten	-	3.000	3.000	-	-	-	-
Totaal: 5.5 Financiële lasten	480	550	550	-	-	-	-
<b>Totaal Financiële lasten en baten</b>	<b>-480</b>	<b>2.450</b>	<b>2.450</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>EXPLOITATIESALDO</b>	<b>257.150</b>	<b>74.679</b>	<b>51.598</b>	<b>52.325</b>	<b>2.126</b>	<b>9.448</b>	<b>14.495</b>

Bovenstaande begroting laat voor alle jaren een positief financieel resultaat zien.

Door de meerjarenbegroting ontwikkelt ons eigen vermogen als volgt:

	werkelijk 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Resultaat	257.150	74.679	51.598	52.325	2.126	9.448	14.495
Stand reserve ultimo	5.005.611	5.080.290	5.131.888	5.184.213	5.186.339	5.195.787	5.210.282
Baten	12.649.405	12.074.037	12.365.439	11.831.958	11.258.970	10.905.688	10.647.956
Weerstandsvermogen	39,57%	42,08%	41,50%	43,82%	46,06%	47,64%	48,93%

### 3.2. Onverdichte meerjarenbegroting

In deze paragraaf laten we de onverdichte meerjarenbegroting zien. Uitgangspunt ten aanzien van het meerjarenperspectief is een doorrekening op basis van ongewijzigd beleid, waarbij er rekening is gehouden ten aanzien van de baten met de geprognosticeerde leerlingdaling die we in hoofdstuk 2 hebben aangegeven.

In hoofdstuk 4 zal de toelichting op de begroting beschreven worden, inclusief een doorkijk naar de meerjarencijfers als dit relevant is.

Exploitatieoverzicht Primair Onderwijs							
	Rechtsafrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
<b>3.1 Rijksbijdragen</b>							
81100 Lumpsum personeel	7.219.963	6.991.089	6.886.374	6.717.664	6.512.594	6.369.301	6.212.129
81110 Personeel- en Arbeidsmarktbeleid	1.513.344	1.711.693	2.041.452	2.008.834	1.961.682	1.930.973	1.895.763
81150 Lumpsum materieel	1.513.198	1.505.968	1.516.709	1.473.247	1.452.309	1.386.282	1.331.166
81199 herverdeling materiële baten	-	-	-	-	-	-	-
<b>Totaal: 3.1.1 Rijksbijdrage OCW/LNV</b>	<b>10.246.505</b>	<b>10.208.750</b>	<b>10.444.535</b>	<b>10.199.745</b>	<b>9.926.585</b>	<b>9.686.556</b>	<b>9.439.058</b>
81216 Prestatiebox	296.932	275.296	284.150	273.869	258.984	249.008	238.775
81217 bekostiging impulsgebieden	118.181	98.549	-	-	-	-	-
81218 Subsidie Onderwijsachterstandenbeleid	-	-	166.047	135.064	122.643	130.557	130.557
81225 bijzondere bekostiging wegens samenvoeging	820.318	578.449	586.715	361.676	101.803	-	-
81228 bijzondere bekostiging eerste opvang vreemdelingen	60.773	-	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000
<b>Totaal: 3.1.2 Overige subsidies OCW</b>	<b>1.296.204</b>	<b>952.294</b>	<b>1.116.912</b>	<b>850.609</b>	<b>563.430</b>	<b>459.565</b>	<b>449.332</b>
81300 budget lichte ondersteuning	450.599	425.000	411.427	442.038	429.388	420.000	420.000
<b>Totaal: 3.1.4 Ontvangen doorbetalingen rijksbijdragen SWV</b>	<b>450.599</b>	<b>425.000</b>	<b>411.427</b>	<b>442.038</b>	<b>429.388</b>	<b>420.000</b>	<b>420.000</b>
<b>Totaal: 3.1 Rijksbijdragen</b>	<b>11.993.308</b>	<b>11.586.044</b>	<b>11.972.874</b>	<b>11.492.392</b>	<b>10.919.403</b>	<b>10.566.121</b>	<b>10.308.390</b>
<b>3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies</b>							
82105 Vergoeding gemeente personeel	67.456	65.600	36.114	36.114	36.114	36.114	36.114
82110 Vergoeding gemeente materieel	4.864	18.550	-	-	-	-	-
82250 Overige overheidsbijdragen	31	-	-	-	-	-	-
82260 Overige overheidsbijdragen materieel	15.111	9.102	-	-	-	-	-
<b>Totaal: 3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies</b>	<b>87.462</b>	<b>93.252</b>	<b>36.114</b>	<b>36.114</b>	<b>36.114</b>	<b>36.114</b>	<b>36.114</b>
<b>3.5 Overige baten</b>							
85100 Verhuur	5.153	22.252	40.312	40.312	40.312	40.312	40.312
85200 Detachering	370.696	263.101	263.140	263.140	263.140	263.140	263.140
85640 Bijdrage Samenwerkingsverband	88.373	64.569	53.000	-	-	-	-
85680 Lustrum baten	-	720	-	-	-	-	-
85690 Overige baten	104.413	44.100	-	-	-	-	-
<b>Totaal: 3.5 Overige baten</b>	<b>568.635</b>	<b>394.742</b>	<b>356.452</b>	<b>303.452</b>	<b>303.452</b>	<b>303.452</b>	<b>303.452</b>
<b>Totaal Baten</b>	<b>12.649.405</b>	<b>12.074.038</b>	<b>12.365.440</b>	<b>11.831.958</b>	<b>11.258.969</b>	<b>10.905.687</b>	<b>10.647.956</b>
<b>4.1 Personeelslasten</b>							
<b>4.1.1 Lonen en salarissen</b>							
41110 Loonkosten	9.106.425	9.271.650	9.607.827	9.113.683	8.565.167	8.228.096	7.940.445
<b>Totaal: 4.1.1 Lonen en salarissen</b>	<b>9.106.425</b>	<b>9.271.650</b>	<b>9.607.827</b>	<b>9.113.683</b>	<b>8.565.167</b>	<b>8.228.096</b>	<b>7.940.445</b>
<b>4.1.2 Overige personele lasten</b>							
41140 Werkkostenregeling	24.267	40.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
41210 Dotatie voorziening jubilea	472	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
41299 herverdeling personele lasten(allocatie)	21.183	29.005	58.250	58.250	58.250	58.250	58.250
41221 Extern personeel	1.084.878	494.009	449.400	449.400	449.400	449.400	449.400
41222 Opzet nieuwe passend onderwijsstructuur	-	-	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
41231 Cursussen	117.790	119.000	115.750	115.750	115.750	115.750	115.750
41232 Studiedagen en conferenties	-	8.500	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
41233 Werving personeel	8.308	17.000	17.000	17.000	17.000	17.000	17.000
41234 Reis en verblijf	1.311	15.750	14.950	14.950	14.950	14.950	14.950
41236 Bedrijfsgezondheidsdienst	65.514	63.050	63.050	63.050	63.050	63.050	63.050
41237 Personele premies	-	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
41290 Overige personele lasten	206.754	34.670	39.000	39.000	39.000	39.000	39.000
<b>Totaal: 4.1.2 Overige personele lasten</b>	<b>1.530.477</b>	<b>870.984</b>	<b>881.400</b>	<b>881.400</b>	<b>881.400</b>	<b>881.400</b>	<b>881.400</b>
<b>4.1.3 Af: uitkeringen</b>							
41300 Uitkeringen	-27.882	-	-	-	-	-	-
41301 Uitkeringen Vervangingsfonds	-461.329	-179.712	-239.480	-215.726	-195.673	-182.851	-158.853
<b>Totaal: 4.1.3 Af: uitkeringen</b>	<b>-489.211</b>	<b>-179.712</b>	<b>-239.480</b>	<b>-215.726</b>	<b>-195.673</b>	<b>-182.851</b>	<b>-158.853</b>
<b>Totaal: 4.1 Personeelslasten</b>	<b>10.147.691</b>	<b>9.962.922</b>	<b>10.249.747</b>	<b>9.779.357</b>	<b>9.250.894</b>	<b>8.926.645</b>	<b>8.662.992</b>



#### 4.2 Afschrijvingen

##### 4.2.2 Materiele vaste activa

42225	Afschrijvingslasten inventaris en apparatuur	5.947	15.873	7.333	6.797	5.275	2.403	-
42230	Afschrijvingslasten machines en installaties	1.445	885	1.617	1.617	1.617	1.617	1.617
42235	Afschrijvingslasten meubilair	32.493	51.118	35.192	35.196	34.417	32.983	32.506
42250	Afschrijvingslasten ICT	162.684	194.407	177.827	181.735	194.753	208.345	220.854
42265	Afschrijvingslasten leermethoden	85.381	69.182	76.059	73.791	63.074	53.789	44.159

<b>Totaal: 4.2 Afschrijvingen</b>		<b>287.950</b>	<b>331.465</b>	<b>298.028</b>	<b>299.136</b>	<b>299.136</b>	<b>299.137</b>	<b>299.136</b>
-----------------------------------	--	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

##### 4.3 Huisvestingslasten

43100	Huren	74.320	70.723	70.832	70.832	70.832	70.832	70.832
43101	Huren sportaccommodaties	1.433	1.450	1.450	1.450	1.450	1.450	1.450
43300	Onderhoud	100.575	80.100	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000
43410	Gas	138.353	105.711	138.037	138.037	138.037	138.037	138.037
43420	Water	7.967	7.459	8.017	8.017	8.017	8.017	8.017
43430	Elektriciteit	46.913	52.378	51.437	51.437	51.437	51.437	51.437
43500	Schoonmaakbedrijf	213.921	232.504	254.313	254.313	254.313	254.313	254.313
43510	Overige schoonmaaklasten	10.350	7.156	7.300	7.300	7.300	7.300	7.300
43600	Publiekrechtelijke heffingen	21.077	21.033	12.900	12.900	12.900	12.900	12.900
43601	Afvalverwerking	13.416	5.960	12.875	12.875	12.875	12.875	12.875
43710	Beveiliging	18.095	2.990	11.500	11.500	11.500	11.500	11.500
43720	Tuinonderhoud	27.913	29.184	28.700	28.700	28.700	28.700	28.700
43790	Overige huisvestingslasten	141.723	26.000	20.450	20.450	20.450	20.450	20.450
43800	Dotatie voorziening onderhoud	183.132	182.287	240.749	240.751	240.751	240.751	240.751

<b>Totaal: 4.3 Huisvestingslasten</b>		<b>999.188</b>	<b>824.915</b>	<b>938.560</b>	<b>938.562</b>	<b>938.562</b>	<b>938.562</b>	<b>938.562</b>
---------------------------------------	--	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

##### 4.4 Overige lasten

##### 4.4.1 Administratie- en beheerslasten

44109	Juridische kosten	-	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
44110	Telefoon/fax	17.649	22.717	22.400	22.400	22.400	22.400	22.400
44120	Porti	1.238	2.855	2.800	2.800	2.800	2.800	2.800
44122	Drukwerk	3.191	2.535	3.525	2.875	2.875	2.875	2.875
44125	Kantoorbenodigdheden	2.550	3.100	4.100	4.100	4.100	4.100	4.100
44140	Planmatig onderhoudsbeheer	3.592	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
44155	Vergaderkosten	532	1.500	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700
44160	Public relations en marketing	5.145	15.500	15.550	13.550	13.550	13.550	13.550
44190	Overige administratielasten	288	-	50	50	50	50	50
44100	Administratiekantoor	12.462	8.200	-	-	-	-	-
44105	Accountant	3.025	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
44108	Deskundigenadvies	107.752	130.000	105.000	80.000	105.000	80.000	105.000
<b>Totaal: 4.4.1 Administratie- en beheerslasten</b>		<b>157.424</b>	<b>219.207</b>	<b>188.125</b>	<b>160.475</b>	<b>185.475</b>	<b>160.475</b>	<b>185.475</b>

##### 4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen

44200	Leermiddelen	97.933	142.500	133.500	133.500	133.500	134.500	133.500
44210	Klein inventaris	11.334	5.975	7.650	6.600	6.600	6.600	6.600
44211	ICT Klein Materiaal	-	-	500	500	500	500	500
44215	ICT hardware	27.548	-	9.800	9.800	9.800	9.800	9.800
44217	ICT systeembeheer	53.264	36.150	32.450	32.450	32.450	32.450	32.450
44220	ICT software	54.337	2.600	-	-	-	-	-
44225	ICT Licenties	139.060	153.150	191.000	191.000	191.000	191.000	191.000
44226	ICT Internetverbinding	-	-	19.850	19.850	19.850	19.850	19.850
44228	Website	3.545	19.615	9.750	9.750	9.750	9.750	9.750
44230	Overige ICT lasten	48.282	35.768	-	-	-	-	-
44235	Mediatheek en bibliotheek	14.834	6.950	11.150	11.000	11.000	11.000	11.000
44240	Reproductie	57.536	49.270	47.600	47.600	47.600	47.600	47.600
44290	Overige materialen	-	-	300	-28.196	-47.522	-59.878	-83.005
<b>Totaal: 4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen</b>		<b>507.673</b>	<b>451.978</b>	<b>463.550</b>	<b>433.854</b>	<b>414.528</b>	<b>403.172</b>	<b>379.045</b>

##### 4.4.4 Overige (overige lasten)

44440	Kabeltelevisie en overige rechten	24.350	18.426	-	-	-	-	-
44441	Abonnementen	12.147	7.010	8.525	8.525	8.525	8.525	8.525
44442	Contributies	11.668	10.925	18.650	18.650	18.650	18.650	18.650
44443	Representatie	-187	6.450	8.775	7.125	7.125	7.125	7.125
44444	Medezeggenschap- en ouderraad	12.792	31.744	31.690	31.690	31.690	31.690	31.690
44445	Overige verzekeringen	-	3.250	3.250	3.250	3.250	3.250	3.250
44450	Culturele vorming	20.749	32.262	32.535	32.535	32.535	32.535	32.535
44451	Sportdag en diverse uitjes en activiteiten	2.026	975	3.975	3.225	3.225	3.225	3.225
44452	Buitenland reizen	-	1.700	-	-	-	-	-
44460	Testen en toetsen	19.754	16.450	19.800	19.800	19.800	19.800	19.800
44461	Leerling vervoer UVO	-	-	-	-	-	-	-
44462	Vervoersmiddelen	6.724	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000
44466	Activiteiten overig	-	-	-	-	-	-	-
44473	Tussenschoolse opvang	-	-	-	-	-	-	-
44483	Leergemeenschap OP Wier	-	-	-	-	-	-	-
44489	Nagekomen kosten vorig boekjaar	-36	-	-	-	-	-	-
44490	Overige onderwijslasten	181.862	75.130	44.080	36.450	36.450	36.450	36.450
<b>Totaal: 4.4.4 Overige (overige lasten)</b>		<b>291.849</b>	<b>211.322</b>	<b>178.280</b>	<b>168.250</b>	<b>168.250</b>	<b>168.250</b>	<b>168.250</b>

<b>Totaal: 4.4 Overige lasten</b>		<b>956.946</b>	<b>882.507</b>	<b>829.955</b>	<b>762.579</b>	<b>768.253</b>	<b>731.897</b>	<b>732.770</b>
-----------------------------------	--	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

<b>Totaal Lasten</b>		<b>12.391.775</b>	<b>12.001.809</b>	<b>12.316.290</b>	<b>11.779.634</b>	<b>11.256.845</b>	<b>10.896.241</b>	<b>10.633.460</b>
----------------------	--	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

##### 5 Financiële lasten en baten

##### 5.1 Financiële baten en lasten

##### 5.1.0 Rentebaten

88000	Rente bank	-	3.000	3.000	-	-	-	-
<b>Totaal: 5.1 Financiële baten</b>		<b>-</b>	<b>3.000</b>	<b>3.000</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>

##### 5.5 Financiële baten en lasten

48100	Bankkosten (periodiek)	480	550	550	-	-	-	-
<b>Totaal: 5.5 Financiële lasten</b>		<b>480</b>	<b>550</b>	<b>550</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>

<b>Totaal: 5 Financiële lasten en baten</b>		<b>-480</b>	<b>2.450</b>	<b>2.450</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
---	--	-------------	--------------	--------------	----------	----------	----------	----------

<b>Totaal:</b>		<b>257.150</b>	<b>74.679</b>	<b>51.598</b>	<b>52.325</b>	<b>2.126</b>	<b>9.448</b>	<b>14.495</b>
----------------	--	----------------	---------------	---------------	---------------	--------------	--------------	---------------

## 4. Toelichting meerjarenbegroting 2020 – 2024

---

Algemeen: Bij de berekening van de rijksbijdrage is gebruik gemaakt van de normbedragen zoals vastgesteld in juni 2019. De loonkosten zijn gebaseerd op de laatste CAO die loopt tot maart 2019. Ontwikkelingen nadien zijn zowel in de baten als in de lasten niet meegenomen.

### 4.1. Baten

#### 4.1.1. Rijksbijdrage OCW

##### 81100 Lumpsum personeel:

De personele lumpsum heeft als voornaamste variabelen het aantal leerlingen onderbouw en bovenbouw, de gewogen gemiddelde leeftijd van het personeelsbestand en de schoolgrootte. Van invloed zijn de variabelen van 2 schooljaren met als peildatum 1 oktober van ieder schooljaar. Het aantal leerlingen per 1 oktober 2018 bedraagt 1.488 en per 1 oktober 2019 1.460.

Bij de personele lumpsum is rekening gehouden met de geldende variabelen. Het totaalbedrag voor 2020 is vastgesteld door het OCW op € 6.886.374.

##### 81110 Personeel- en arbeidsmarktbeleid:

Ook bij de berekening van de subsidie voor P&A is rekening gehouden met de geldende variabelen. Voor het begrotingsjaar is een bedrag opgenomen van € 2.041.452. De baten voor P&A zijn voor 7,5% geplaatst bij de scholen. De rest van de bate is bovenschools geplaatst. In 2020 zijn de middelen voor de werkdrukvermindering voor het eerst in de begroting opgenomen; dit verklaart de stijging.

##### 81150 Lumpsum materieel:

Het totaalbedrag aan materiele instandhouding bedraagt € 1.516.709.

#### 4.1.2. Overige subsidies OCW

81216 Prestatiebox: Alle schoolbesturen ontvangen middelen via de prestatiebox om invulling te geven aan vier actielijnen, te weten:

1. Talentontwikkeling door uitdagend onderwijs
2. Een brede aanpak voor duurzame onderwijsverbetering
3. Professionele scholen
4. Doorgaande ontwikkelingen.

Besturen hebben bestedingsvrijheid bij de inzet van middelen uit de prestatiebox. De subsidie prestatiebox is gebaseerd op het totaal aantal leerlingen per peildatum (1 oktober 2018 en per 1 oktober 2019). De middelen prestatiebox worden toegekend in de vorm van één totaalbedrag per leerling, € 192,47 voor 2019-2020.

Totaal wordt er € 284.150 ontvangen in 2020. Er is een bedrag ter grootte van € 11,93 per leerling voor cultuur op de scholen geplaatst (€ 17.418). Het overige bedrag (€ 266.732) staat bovenschools de aanpak bepaald voor de 4 actielijnen.



#### 81217 Bekostiging impulsgebieden:

De bekostiging impulsgebieden is met ingang van 1 augustus 2019 komen te vervallen.

#### 81218 Subsidie onderwijsachterstanden:

Min of meer als vervanging van de per 1 augustus 2019 vervallen bekostiging impulsgebieden ontvangen we met ingang van 1 augustus 2019 een subsidie ter bestrijding van onderwijsachterstanden. Voor het jaar 2020 gaat dat om een bedrag van € 166.047. In dit bedrag is € 36.000 aan overgangsgelden opgenomen. In de komende 3 jaar wordt dit afgebouwd. Structureel ontvangen we ongeveer € 129.000. Dit bedrag komt ongeveer overeen met de gelden die we ontvingen uit de subsidie voor impulsgebieden.

#### 81225 Bijz. bekostiging wegens samenvoeging:

##### Fusiegelden

Fusies die op of na 1 augustus 2012 hebben plaats gevonden zullen instromen in de nieuwe (tijdelijke) regeling. Volgens de nieuwe regeling wordt er vanaf het schooljaar 2015-2016 100% ontvangen voor de komende vijf jaar. Er wordt geen aanvulling gegeven op bedragen die voor 1 augustus 2015 zijn ontvangen.

De fusiegelden (€ 586.715) staan in de begroting volledig bovenschools, omdat de personeelslasten ook bovenschools staan. In het formatieplan wordt bekeken hoeveel formatie de scholen krijgen en hoeveel formatie er bovenschools wordt geplaatst.

#### 07GX Lydinge:

Voor de samenvoeging van OBS De Akkerwinde met OBS Lydinge wordt samenvoegingsbekostiging ontvangen. 2019-2020 is het laatste jaar.

Conform de beschikking wordt over 2019-2020 € 156.611 ontvangen. Hiervan is 7/12 deel opgenomen in de begroting 2020. Een bedrag van € 91.356 derhalve.

#### 06AO Nijenstein:

Er wordt samenvoegingsbekostiging ontvangen voor ODBS Nijenstein. Dit is een samenvoeging van OBS Onnema en OBS de Schutsluis. 2019-2020 is het één na laatste jaar.

Conform de beschikking wordt over 2019-2020 € 171.931 ontvangen. Hiervan is 7/12 deel opgenomen in de begroting 2020. Over 2020-2021 zal ook € 171.931 ontvangen worden. Hiervan is 5/12 deel opgenomen in de begroting 2020. In de begroting 2021 is 7/12 deel van € 171.931 opgenomen. Een bedrag van € 100.293.

#### 06DD Noordewier:

Er wordt samenvoegingsbekostiging ontvangen voor de samenvoeging van OBS de Holm met OBS Mathenesse. 2019-2020 is het één na laatste jaar.

Conform de beschikking wordt over 2019-2020 € 148.907 ontvangen. Hiervan is 7/12 deel opgenomen in de begroting 2020. Over 2020-2021 zal ook € 148.907 ontvangen worden. Hiervan is 5/12 deel opgenomen in de begroting 2020. In de begroting 2021 is 7/12 deel van € 171.931 opgenomen. Een bedrag van € 86.862.



#### 11UJ De Dobbe:

Er heeft een samenvoeging van Roodschou (L&E) en H.H. Simonides (VCPO-NG) plaatsgevonden onder het bestuur van L&E per 01-08-2016. 2019-2020 is het vierde jaar.

Voor de schooljaren 2019-2020, 2020-2021 en 2021-2022 wordt € 174.520 ontvangen. In de jaren 2020 en 2021 is een bedrag van € 174.520 opgenomen in de begroting. Voor het jaar 2022 is een bedrag van € 101.803 opgenomen, zijnde 7/12 van € 174.520.

#### 81228 Bijzondere bekostiging eerste opvang vreemdelingen

Vanaf 2020 zijn bedragen opgenomen voor de eerste opvang vreemdelingen. Het is niet zeker of we deze bedragen ontvangen. Dat is namelijk afhankelijk van de aanmelding. Wanneer er minder aanmelding is heeft dat ook een dempend effect op met name de loonkosten.

### 4.1.3. Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdragen SWV

81300 Passend onderwijs: Conform het verdeelmodel van passend onderwijs is hier € 411.427 opgenomen. Dit betreft de baten van L&E en de overdracht van NBS de Sterren ten aanzien van passend onderwijs. Het totale bedrag is opgenomen in de zorgbegroting.

### 4.1.4 Overige overheidsbijdragen

#### 82105 Vergoeding gemeentepersoneel:

Bedrag bestaat uit:

Vergoeding loonkosten voor 50% 2 ID-banen € 36.114

Voor de komende jaren zijn de gegevens op basis van de laatste inzichten ongewijzigd gebleven.

### 4.1.5. Overige baten

85100 Verhuur: Hier zijn de bedragen opgenomen die L&E ontvangt voor medegebruik voor een belangrijk deel door peuterspeelzaalwerk en enkele andere gebruikers. Voor de komende jaren zijn de gegevens op basis van de laatste inzichten ongewijzigd gebleven.

85200 Detachering: De totale baten zijn € 263.140.

Een significant deel daarvan bestaat uit detacheringsbaten ter compensatie van de loonkosten van OBS Solte Campe per 01-08-2017 naar het bestuur van VCPO Noord Groningen.

85640 Bijdrage samenwerkingsverband: Vergoeding voor de loonkosten vanuit het Tripartiete akkoord. Het jaar 2020 is het laatste jaar waarover we deze vergoeding ontvangen.

## 4.2. Lasten

### 4.2.1. Lonen en salarissen

De totale loonkosten ad € 9.607.827 zijn opgenomen in de begroting 2020 conform onderstaande verdeling:

Bovenschools niveau: € 9.106.881 (waarvan € 239.480 terugontvangen wordt van het VF)

Zorgbegroting: € 500.946

### 4.2.2. Overige personele lasten

Het extern personeel betreft 4,9 FTE payroll voor heel 2020 (€ 353.900) en een bedrag van € 92.500 in de begroting van de zorg, conform begroting 2019 met name voor de inzet van arrangementen voor zorgleerlingen. In 2018 zijn de externe personeelskosten hoger door hogere kosten van vervanging wegens ziekte (dit heeft ook hogere inkomsten tot gevolg; zie 4.1.3) en detachering (ook dit heeft extra inkomsten tot gevolg zie 3.5).

De herverdeling personele lasten betreft 50% van het negatieve resultaat op het onderdeel bestuur. Bestuur en Financiën heeft altijd een sluitende begroting. Ten aanzien van het meerjarenperspectief is de afdracht hierop aangepast.

Voor de komende jaren zijn de gegevens op basis van de laatste inzichten ongewijzigd gebleven.

### 4.2.3. Uitkeringen

Uitkeringen betreffende vervangingsfonds en vervangingspool op grootboekrekening 41301: € 239.480. Dit betreft 48% van € 498.917 van het personeel in de vervangingspool. Voor het restant worden deze medewerkers bij ander scholen of voor ander verlof ingezet.

### 4.2.4 Afschrijvingen

In 2020 zijn de volgende afschrijvingstermijnen van toepassing.

Soort actief	Afschrijvingstermijn	Percentage
Inventaris en apparatuur	5 jaar	20,00%
Machines en installaties	15 jaar	6,67%
Meubilair	15 jaar	6,67%
ICT	5 jaar	20,00%
Leermethoden	8 jaar	12,50%



De afschrijvingen zijn berekend op basis van de reeds aangeschafte activa en de geplande investeringen voor 2020.

De investeringen in 2020 betreffen:

	Begroting 2019	begroting 2020
Meubilair	515.291	71.700
Inventaris en apparatuur	31.325	15.000
ICT	187.750	285.650
Leermethoden	80.304	104.600
<b>Totale investeringen</b>	<b>814.670</b>	<b>476.950</b>

De totale afschrijvingslasten nemen in vergelijking tot de begroting 2019 af met € 33.437. De afname wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt doordat een deel van de inventaris is afgeschreven en mede door daling van het aantal leerlingen wordt niet alles 1 op 1 vervangen.

Ten aanzien van het meerjarenperspectief is het uitgangspunt dat hetgeen wat afgeschreven is opnieuw wordt geïnvesteerd. Dat lijkt in tegenspraak met hetgeen hiervoor genoemd is. Hoewel als gevolg van de daling van het aantal leerlingen minder zal worden geïnvesteerd hebben we het uitgangspunt gekozen dat de vervangingsinvesteringen die wel zullen plaatsvinden in prijs zullen stijgen. Dat betekent dat de afschrijvingslasten voor de meeste onderdelen gelijk blijven. Ook in 2020 gaan we voor de berekening van de afschrijvingslasten er van uit dat gemiddeld genomen de investering medio het jaar plaats zal vinden.

#### 4.2.5. Huisvestingslasten

De totale huisvestingslasten zijn begroot op € 938.560. Onderdeel van deze lasten zijn onder andere te betalen huur, kosten onderhoud, energie en water, heffingen, schoonmaakkosten, tuinonderhoud en dotatie onderhoudsvoorziening. De prognose over 2019 c.q. de werkelijk betaalde voorschotten is als vertrekpunt voor de begroting aangehouden. Met name de gestegen kosten voor energie, schoonmaak en de uitbreiding van IKC De Linde (Octopus). Met betrekking tot die laatste oorzaak worden extra huurinkomsten ontvangen. Daarnaast is de dotatie aan de onderhoudsvoorziening als gevolg van de actualisatie in 2019 toegenomen.

#### 4.2.6. Instellingslasten

De overige lasten zijn begroot op € 829.955 en bestaan uit kosten voor administratie en beheer, inventaris, apparatuur en leermiddelen en overige lasten. De prognose over 2019 is als vertrekpunt voor de begroting aangehouden. De leermiddelen zijn vastgesteld op basis van de bekostigingsbedragen.

Ten aanzien van het meerjarenperspectief zijn de meeste onderdelen constant gehouden. Daar waar er echt sprake is van lasten die gerelateerd zijn aan leerlingaantallen is ook hier een daling aangehouden van 3%. Dit geldt voor de onderdelen leermiddelen, ICT licenties, overige ICT lasten, reproductie en culturele vorming. Door de opname van het medewerkerstevredenheidsonderzoek om de twee jaren fluctueren de bedragen van deskundigenadvies.



## 5. Continuïteitsparagraaf

### 5.1. Financiële kengetallen

DUO publiceert jaarlijks financiële gegevens naar aanleiding van de jaarrekeningen. De laatste publicatie van deze gegevens eind 2019 is van de jaarrekening 2018. In onderstaande tabel wordt een aantal van deze gegevens getoond. Het gaat om de werkelijke cijfers van L&E PO afgezet tegen de landelijke gemiddelde cijfers.

	L&E PO 2018	Gem. PO 2018
Personeelslasten / totaal lasten	81,89%	81,10%
Eigen vermogen / totaal baten	39,57%	18,50%
Rijksbijdrage t.o.v. totaal baten	94,81%	95,10%

Uit de tabel blijkt dat ons eigen vermogen ten opzichte van het landelijk gemiddelde positief afsteekt.

In onderstaande tabel laten we de ontwikkeling zien van 2018 tot en met 2024. We zien dat de personele lasten ten opzichte van de realisatie van 2018 in de jaren 2019 en 2020 zijn gestegen. In de jaren daarna daalt deze weer en stabiliseert op het landelijke niveau. Het eigen vermogen stijgt de komende jaren als gevolg van de positieve resultaten die we hebben begroot.

	werkelijk 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
Personeelslasten / totaal lasten	81,89%	83,01%	83,22%	83,02%	82,18%	81,92%	81,47%
Eigen vermogen / totaal baten	39,57%	42,08%	41,50%	43,82%	46,06%	47,64%	48,93%
Rijksbijdrage t.o.v. totaal baten	94,81%	95,96%	96,83%	97,13%	96,98%	96,89%	96,81%

### 5.2. Risico-inventarisatie

In 2019 is een eerste stap gezet naar de invoering van risicomanagement. De eerste stap was een risico-inventarisatie. In nauwe samenwerking tussen de beide sectoren van L&E zijn de risico's geïnventariseerd, besproken, gewaardeerd en vervolgens van beheersmaatregelen voorzien. Deze paragraaf betreft de risico-inventarisatie van beide sectoren, dus L&E breed. Deze paragraaf wordt ook in de begrotingen van beide sectoren onverkort opgenomen. Het instrumentarium ontwikkeld door de VO-raad, dat veel overeenkomsten vertoont met model van de PO-raad is hierbij behulpzaam geweest. De top zes van de risico's is:

- De negatieve ontwikkeling van het aantal leerlingen. Door diverse oorzaken waaronder de trek naar de stad Groningen, demografische aardbevingsproblematiek, vergrijzing, concurrentie neemt het aantal leerlingen de komende jaren af. Dit heeft gevolgen voor de bekostiging door het rijk, het ambitieniveau komt onder druk te staan, de gebouwen zijn onderbezet, de basisdienstverlening en de centrale diensten komen onder druk te staan. Er wordt ingeschat dat het risico ongeveer € 1.500.000 bedraagt. Als beheersmaatregel is genoemd het instellen van flankerend beleid.
- Het aantal zorgleerlingen neemt toe, mede door de invoering van passend onderwijs en de landelijke tendens in zijn algemeenheid. Het gevolg is dat de docenten nog meer worden belast en het nemen van maatregelen ter vermindering van de werkdruk de lopende begroting belast. Het

risico wordt ingeschat op € 500.000. Het organiseren van een interne rebound en een grotere omvang van het bovenschools ondersteuningsteam (BOT) zijn de verwachte beheersmaatregelen.

- Onzekere financiering van de leerlingstromen. Dit wordt veroorzaakt door (onverwachte) bezuinigingen (onbetrouwbare overheid), aanpassing regelgeving (bijv.: de vereenvoudiging van de lump sum) en nieuwe Europese regelgeving (ESF) bepaalt mede de financiering. Het gevolg is dat de exploitatie negatief wordt getroffen, waardoor bepaalde activiteiten niet meer gedaan kunnen worden en dat leidt wellicht tot gedwongen ontslagen. Op dit moment is het risico op € 650.000 geschat. Als beheersmaatregel is genomen het opstellen van een beleidsrijkere meerjarenbegroting waarin 5 jaar de tijd wordt genomen om weer naar een sluitende begroting toe te werken.
- Het wegvallen van incidentele subsidies waarvoor structurele lasten zijn aangegaan. Als voorbeeld zijn te noemen de middelen van de prestatiebox en werkdruk gelden. Het risico bestaat dat deze incidentele inkomsten wegvallen er financiële tekorten ontstaan omdat niet gelijktijdig de lasten verminderen. Eveneens kunnen wij geen structureel verplichtingen aangaan met incidenteel geld. Het risico is ingeschat op € 500.000. De gevolgen op langere termijn moeten in de meerjarenbegroting worden verwerkt en tevens als beleid ontwikkelen dat op incidentele middelen alleen flexibel personeel kan worden ingezet.
- Onvoorziene reparatie/aanpassingen aan het schoolgebouw. De oorzaken zijn dat schoolgebouwen onvoldoende aangepast zijn de eisen van de tijd en door de (aardbeving)schade. Het gevolg is extra kosten. Hierbij wordt genoemd dat we middelen verwachten van het scholenprogramma; het gaat er alleen om dat maatregelen misschien lang uitblijven en/of dat we van de gelegenheid gebruik willen maken om ook andere verbeteringen in de schoolgebouwen aan te brengen. De risico wordt ingeschat op € 800.000. De beheersmaatregelen zijn beperkt.
- Derden hacken onze informatiesystemen en/of laptops van medewerkers en de systemen zijn onvoldoende beveiligd zodat eventueel informatielekken ontstaan. De redenen hiervoor kunnen zijn het onvoldoende bewustzijn van medewerkers en onzorgvuldig omgaan met gegevens. Het gevolg hiervan kan zijn dat het schoolbestuur aansprakelijk wordt gesteld voor schade, het openbaar worden van vertrouwelijk informatie en imagoschade. Het risico is ingeschat op € 920.000 (de maximale boete die ons bestuur vanuit de AVG kan krijgen). Het zoveel mogelijk afschermen van vertrouwelijk informatie, software, het bewustzijn van medewerkers vergroten en het aanstellen van functionarissen gegevensbescherming zijn de beheersmaatregelen.

De totale ingeschatte risico's van PO en VO betreffen een bedrag van € 6.400.000. Het eigen vermogen van L&E bedraagt ultimo 2018 een bedrag van € 8.300.000. Dit bedrag is voldoende om de ingeschatte risico's van beide sectoren te dragen, waardoor de continuïteit van onze organisatie niet in het gedrang komt. Als nuancering geldt ook dat het niet erg waarschijnlijk is dat alle risico's zich in één keer voordoen.

In het financieel beleidsplan is als weerstandsvermogen 40% van de totale baten gekozen. Het weerstandsvermogen drukt uit in welke mate de organisatie in staat is om risico's te ondervangen en om de continuïteit van de organisatie te waarborgen. Het ministerie heeft voor het weerstandsvermogen een onder- en bovengrens opgesteld (10% en 40%). Wij zitten ultimo 2018 op 36% en is dus voldoende (maar niet ons beleidsdoel). Als het eigen vermogen wordt aangehouden voor de risico's sec (dus € 6.400.000), dan is het weerstandsvermogen 26% en voldoet nog steeds aan onze eigen en landelijke normen.



Tevens is het financieel beleidsplan de term kapitalisatiefactor geïntroduceerd. Met de kapitalisatiefactor wordt aangegeven in welke mate een organisatie haar kapitaal efficiënt inzet. Een kapitalisatiefactor ver boven de bovengrens kan, volgens de Commissie Don, duiden op het niet of niet efficiënt benutten van het kapitaal van de stichting in het vervullen van haar taken. Doordat binnen een gezamenlijk bestuur (VO en PO) uitgegaan wordt van het grootste onderdeel (leerlingaantallen), geldt de signaleringsgrens van de sector Primair Onderwijs, te weten 35%. Ultimo 2018 was de kapitalisatiefactor 56% en is ruim daarboven. Wordt het eigen vermogen gefixeerd op de ingeschatte risico's dan is de kapitalisatiefactor 46% en is nog steeds boven de norm van maximaal 35%. Als schoolbestuur hebben we echter besloten om zowel de kapitalisatiefactor als het weerstandsvermogen te hanteren vanwege de helderheid van dit laatste kengetal en om zodoende op nog een andere wijze na te kunnen gaan of we de ingeschatte risico's (in financieel opzicht) op kunnen vangen en of we de continuïteit van onze organisatie kunnen waarborgen.

Als conclusie is te trekken dat het eigen vermogen van voldoende omvang is om de ingeschatte risico's te dekken. De continuïteit van de organisatie is daardoor gewaarborgd. Ook de kengetallen onderbouwen deze conclusie. Tevens blijft er nog ruimte over om investeringen ten laste van het eigen vermogen te doen.

In het kader van de continuïteit worden nog de volgende onderwerpen onder uw aandacht gebracht.

#### **Huisvestingsbeleid**

Het huisvestingsbeleid is vooral gericht op efficiënter onderhoud en het terugdringen van de onderhouds- en energie kosten. Deels realiseren wij dit door te participeren in de ontwikkeling van nieuwbouw (brede scholen) en het realiseren van fusie/ samenwerkingsscholen. Deels door insourcing en daarmee huisvesting in eigen beheer (met softwarematige ondersteuning) te nemen. Op dit moment beraden wij ons op de meest ideale vorm van huisvestingsbeheer, vandaar dat wij tijdelijke externe inhuur hebben zodat wij ons nu niet vast te leggen door insourcing.

#### **Kwaliteitszorg**

De afgelopen jaren hebben we hard gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs en het beleidsvoerend vermogen van de scholen. Bovendien is de beginsituatie van beide beleidsspeerpunten, zoals de professionele cultuur in beeld gebracht. De koers is duidelijk, de focus is scherp. Dit zal het vliegwiel zijn en blijven voor verdere schoolontwikkeling en een belangrijke actor in het bestendigen van kwaliteit. De organisatie kenmerkt zich door te willen leren en verbeteren, heeft ook inzicht in de te verbeteren punten en verlangt naar de ruimte om meer eigen verantwoordelijkheid te dragen.

We zien veel deskundigheid, inzet en betrokkenheid bij de medewerkers van Lauwers en Eems; al met al een uitstekend uitgangspunt voor de verdere ontwikkeling van ons onderwijs.

## 6. Bestuursbesluit

---

De directeur-bestuurder heeft in de vergadering van 27 november 2019 het voornemen uitgesproken om het jaarplan en de begroting 2020 voor het Primair Onderwijs vast te stellen.

De toezichthoudende bestuursleden van Schoolbestuur L&E hebben het jaarplan en de begroting 2020 Primair Onderwijs goedgekeurd in de vergadering van 27 november 2019.

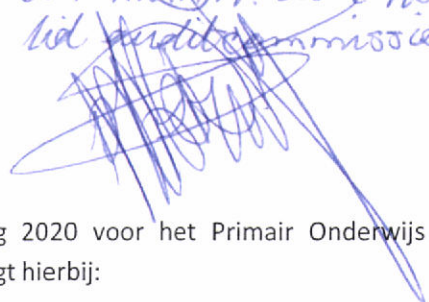
Namens de toezichthoudende bestuursleden,



Drs. H.G. Hoek  
Voorzitter

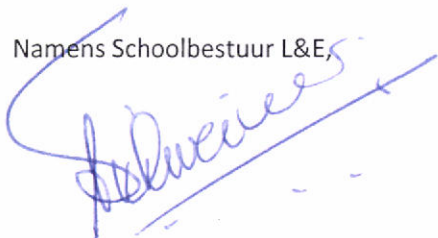
W.R. Duursema RA  
lid auditcommissie

b.a. M.D.F.H. van Herwijnen  
lid auditcommissie



De directeur-bestuurder heeft het jaarplan en de begroting 2020 voor het Primair Onderwijs vastgesteld in de vergadering van 27 november 2019 en machtigt hierbij:

Namens Schoolbestuur L&E,



Drs. A. Fickweiler  
Directeur-bestuurder